

*Волярська О.С.,
доктор педагогічних наук, доцент,
головний науковий співробітник відділу андрагогіки Інститут педагогічної
освіти і освіти дорослих НАПН України, м. Київ*
*Пастушок О.С.,
здобувач відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти
дорослих НАПН України, м. Київ*

РОЗВИТОК ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ: ПРИНЦИПИ І НАПРЯМИ

Актуальність обґрунтування розвитку освіти дорослих в Україні, з нашої точки зору, обумовлена такими чинниками: усвідомлення європейською спільнотою ролі професійної підготовки дорослих з огляду на стан ринкової економіки; необхідність удосконалення професійного розвитку дорослого населення в умовах соціально-економічних трансформацій; доцільність орієнтації професійного розвитку дорослих на гуманізм, загальнолюдські цінності; реалізація потенційних можливостей дорослої людини, що сприятиме її успішній соціальній адаптації; доцільність обґрунтування механізмів державного визнання професійного навчання фахівців одним із пріоритетних напрямів, які дають можливість упередити і знизити безробіття за рахунок збільшення державних інвестицій у перепідготовку і підвищення кваліфікації кадрів, перенавчання; невідворотність розроблення регіональних стратегій професійного зростання дорослого населення з урахуванням соціально-економічних, демографічних, національних, культурних чинників та особливостей окремих регіонів.

Всебічний аналіз наукових праць вітчизняних учених показав, що проблема розвитку освіти дорослого населення активно представлена в теорії і практиці філософської, психологічної та педагогічної науки. Науковцями обґрунтовано філософсько-психологічні закономірності розвитку особистості (В. Вернадський, В. Кремень, В. Кудін); доведено доцільність використання андрагогічної моделі навчання дорослих (С. Брунер, Д. Джонсон, Д. Дьюї, Д. Колб, М. Ноулз), розкрито концептуальні положення щодо інтеграційних та глобалізаційних процесів у неперервній освіті в Україні на різних історичних етапах (В. Луговий, Н. Ничкало, Л. Лук'янова, С. Сисоєва).

Важливими педагогічними концепціями у процесі вивчення окремих аспектів освіти дорослих в Україні є такі: 1) концепція освіти дорослих; 2) концепція післядипломної освіти; 3) концепція професійної підготовки, підвищення кваліфікації і перепідготовки безробітних громадян і незайнятого населення. Як зазначає Н. Ничкало, освіта дорослих виконує соціокультурну, розвивальну, загальноосвітню, компенсаторну, адаптивну та економічну функції [3]. З нашої точки зору, сучасна освіта дорослих повинна розвиватися за принципами відкритості, доступності, наступності.

В умовах сучасного ринку праці з'являються тенденції до змін у сфері професійної підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки

кадрового потенціалу підприємств, організацій та установ. Підготовка дорослого економічно активного населення, яке здатне до упровадження інновацій для високотехнологічних і наукомістких виробництв є основним результатом професійної освіти сучасного фахівця. Тому, вважаємо, що освіта дорослих повинна не тільки адекватно відповідати соціально-економічним, політичним і культурним змінам в Україні, а й розвиватися відповідно до результатів короткотермінового і довгострокового прогнозування та з урахуванням європейських економічних, соціокультурних та освітніх тенденцій.

Наголосимо, що концептуальними ідеями розвитку дорослого населення в системі безперервної професійної освіти є: забезпечення вільного доступу дорослих до професійної підготовки, відкритість професійного навчання, його гнучкість і динамічність, партисипативність, забезпечення кваліфікації відповідного рівня, якості освіти, конкурентоспроможності дорослих на ринку праці.

Здійснений нами теоретичний аналіз праць українських і зарубіжних науковців [1; 2; 3; 4] довів, що тільки за умови вивчення результатів наукового прогнозування змісту професійної освіти, стає можливою побудова оптимального комплексу заходів, від якого залежить результативність і спрямованість розвитку освіти дорослих.

Таким чином, ми дійшли висновку, що принципами, які сприятимуть визначенню напрямів розвитку освіти дорослих в Україні і Польщі, є: гуманізація, диференціація, інтегративність, наступність, системність, єдність соціалізації і професіоналізації особистості, модульність і неперервність навчання в дорослому віці.

До перспективних напрямів подальших досліджень відносимо розгляд теоретичних і практичних аспектів освіти дорослого населення у контексті розбудови громадянського суспільства в умовах глобалізації.

Література

1. Аніщенко О. Тренди освіти дорослих: реалії та перспективи / Олена Аніщенко // Науковий вісн. Мелітополь. держ. пед. ун-ту: зб. наук. пр. / за ред. І. П. Аносова – Мелітополь : Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2015. – № 2 (15). – С. 155–160. – (Серія «Педагогіка»).
2. Лук'янова Л. Б. Провідні особливості навчання дорослих / Л. Б. Лук'янова // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. – Київ; Ніжин : Лисенко М. М., 2009. – Вип. 1. – С. 72–79.
3. Ничкало Н. Г. Трансформація професійно-технічної освіти в Україні : [монографія] / Н. Г. Ничкало. – Київ : Пед. думка, 2008. – 199 с.
4. Global Employment Trends 2014: Risk of a jobless recovery? / International Labour Office. Geneva: ILO. 2014. – 126 p.